

سواد رسانه‌ای از «الف» تا «ی»

مفاهیم، مهارت‌ها و کارکردهای سواد رسانه‌ای

از منظر اساتید و صاحب‌نظران

به اهتمام:

معاونت فرهنگی و اجتماعی شهرداری تهران

«شبکه‌های دیجیتال گفت‌وگو»

با مقدمه دکتر حسن حبیبی

مؤلف و ویراستار علمی:

محمدصادق انزاسیابی

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

افراسیابی، محمد صادق، ۱۳۶۳-

سواد رسانه‌ای از الف تا ی (مفاهیم، مهارت‌ها و کارکردهای سواد رسانه‌ای از منظر اساتید و صاحب‌نظران) به اهتمام معاونت صدای جمهوری اسلامی ایران - شبکه رادیویی گفت‌وگو/ مولف: محمدصادق افراسیابی.

تهران، انتشارات پشتیبان، ۱۳۹۸.

مشخصات نشر

۲۱۳ ص.

مشخصات ظاهری

۴۶۰۰۰۰ ریال ۵-۹۶-۶۲۲-۹۷۸:

شابک

فپیا:

فهرست نویسی

سواد رسانه‌ای

موضوع

Media literacy:

موضوع

قالب شیشه ای (برنامه رادیویی)

موضوع

(Ghab shisheie (Radio program:

موضوع

مفاهیم سواد رسانه ای

موضوع

Media literacy:

موضوع

صدای و سیمای جمهوری اسلامی ایران. شبکه رادیویی گفتگو

شناسه افزوده

DSF ۱۵۶۰

رده بندی کنگره

۹۵۵/۱۳۰

رده بندی دیویی

۵۹۷۴۱۲:

شماره کتابشناسی ملی

سواد رسانه‌ای از «الف» تا «ی»

مفاهیم، مهارت‌ها و کارکردهای سواد رسانه‌ای از منظر اساتید و صاحب نظران حاضر در

برنامه دنیای شیشه ای به تهیه کنندگی دکتر معصومه اسمعیل نژاد

به اهتمام: معاونت صدای جمهوری اسلامی ایران «رادیو گفت‌وگو»

مؤلف و ویراستار علمی: محمدصادق افراسیابی

ویراستار ادبی: معصومه اشتیری

با مقدمه: دکتر حسن بشیر

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه نور

صفحه آرا: حامد آریانی

نوبت چاپ: اردیبهشت ۱۳۹۸

طراح جلد: زهرا مهدوی

قیمت: ۴۶۰۰۰۰ ریال

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

آدرس اینترنتی www.radiogoftogoo.ir

تلفن: ۲۲۶۵۲۳۹۷ سامانه پیامک: ۳۰۰۰۰۱۰۳۵

پست الکترونیکی Radiogoftogoo.ir@ib.ir

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه دکتر حسن بشیر
۱۱.....	تعریف و ضرورت یادگیری سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی
	دکتر علیرضا باستانی
	دکتر حمید ضیایی‌پرور
	دکتر محمدصادق افراسیابی
۲۷.....	سواد رسانه‌ای و مدیریت مصرف
	دکتر دین‌ره نصیری
	دکتر آمنه بخت‌ری
۴۹.....	سواد رسانه‌ای و تفکر انتقادی
	دکتر امیر عبدالرضا ساداتی
	دکتر سیما میربخش
۷۱.....	سواد رسانه‌ای و اخلاق کاربری
	دکتر داوود نعمتی‌انارکی
	دکتر معصومه نصیری
۸۹.....	سواد رسانه‌ای و مهارت تجزیه و تحلیل محتوا
	سعید مدرسی
	محمدصادق باطنی
۱۱۱.....	سواد رسانه‌ای و مهارت تولید محتوا
	دکتر سید مرتضی موسویان
	دکتر لیلا وصالی

- نقش سواد رسانه در ایجاد تمدن نوین اسلامی ۱۳۱
- دکتر عبدالکریم خیامی
- دکتر مسعود بصیری
- راهکارهای عمومی سازی سواد رسانه‌ای ۱۵۱
- دکتر محمد زره‌ساز
- دکتر معصومه اسماعیل‌نژاد
- نقد و بررسی فرایندهای سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری در عرصه سواد رسانه‌ای ۱۷۵
- دکتر محسن غامری شهرابی
- مرتضی چشمه‌نور
- نقد و بررسی پژوهش‌ها در حوزه سواد رسانه‌ای ۱۹۳
- دکتر صدیقه ببران
- سید تقی کمالی
- نقد و بررسی شیوه‌های آموزش سواد رسانه‌ای در ایران ۲۱۷
- دکتر مسعود بصیری
- سجاد کرمی نامیوندی
- نقد و بررسی نقش رسانه‌ها در افزایش سواد رسانه‌ای ۲۴۱
- دکتر امیدعلی مسعودی
- دکتر سمانه ناظریان
- شیوه‌های ایفای نقش بخش خصوصی در حوزه سواد رسانه‌ای ۲۶۱
- مهندس خسرو سلجوقی
- مرتضی چشمه‌نور

مقدمه دکتر حسن بشیر^۱

سواد رسانه‌ای را اطلاعاتی یکی از انواع مجموعه سوادهایی است که در جامعه اطلاعاتی به شدت مورد نیاز افراد است. سازمان یونسکو معتقد است در قرن ۲۱ اشخاصی را می‌توان باسواد نامید که علاوه بر سواد خواندن و نوشتن دارای توانایی‌های دیگری نیز باشند. این توانایی‌ها، مهارت‌هایی هستند که عموم مردم برای زندگی در جامعه اطلاعاتی به آن نیاز دارند. برخی از این توانایی‌ها و مهارت‌های مورد نیاز عموم مردم در قرن ۲۱ عبارت‌اند از: سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی، سواد عاطفی، سواد ارتباطی، سواد مالی، سواد تربیتی، سواد رایانه‌ای و سواد سلامت. هرچند در برخی از اسناد منتشر شده توسط یونسکو از سوادهای دیگری نیز نام برده شده است، اما به نظر می‌رسد هفت سواد صلب مورد نیاز عموم مردم در جامعه اطلاعاتی مواردی هستند که از آن یاد شد.

فارغ از رویکردی که یونسکو نسبت به ضرورت یادگیری سوادها، ضرور دارد، شرایط خاصی که کشور عزیزمان ایران بعد از انقلاب شکوهمند اسلامی تجربه می‌کند، ضرورت یادگیری سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی را دوچندان کرده است؛ چرا که از شکست دشمنان جمهوری اسلامی ایران در جنگ‌های نظامی و امنیتی، باعث شده است تا تمرکز کنونی دشمن بر روی دو موضوع باشد: (۱) جنگ نرم و عملیات روانی؛ (۲) جنگ اقتصادی و

^۱ استاد تمام دانشگاه امام صادق (ع) و رئیس هیئت مدیره انجمن سواد رسانه‌ای ایران

تحریم. طبیعتاً یکی از راهکارهای مصونیت از جنگ، نرم و عملیات روانی دشمن افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی عموم مردم جامعه است تا از گزند آسیب‌های شبکه‌های ماهواره‌ای و محتوای ناسالم منتشرشده در فضای مجازی در امان بمانند. البته طبیعتاً افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی مردم باعث می‌شود تا رسانه‌های داخلی نیز در معرض ارزیابی نقادانه‌تر مخاطبین قرار گیرند. با این حال به اعتقاد صاحب‌نظران، این امر نه تنها تهدید نیست، بلکه فرصت است و می‌تواند باعث افزایش کیفیت و رعایت اصول حرفه‌ای تولید پیاپی و محتوا در رسانه‌های جمعی داخلی شود.

از سنین دیگر رویکرد جمهوری اسلامی ایران برای احیای تمدن نوین اسلامی نیازمند استفاده دقیق از ظرفیت رسانه‌های جمعی و نوین در سطح جهان است. در این زمینه، افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی عموم مردم به‌خصوص اقشار دانشگاهی و فعالان فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و ... باعث توانمندسازی ایشان برای تولید محتوای سالم، مفید، جذاب و مؤثر خواهد شد. طبعاً تولید هرچه بیشتر محتوای چندزبانه جذاب و متناسب با سبک زندگی اسلامی ایرانی، زمینه‌ساز گرایش بیشتر مردم جهان به انقلاب اسلامی ایران خواهد شد و همین امر می‌تواند در آینده سیاسی جهان نقش مهمی را ایفا نماید.

در چنین شرایطی رادیو گفت‌وگو به‌عنوان یک رسانه نخبگانی که مورد توجه اندیشمندان جامعه است، بر آن شد تا با طراحی نزدیک به ۳۰ برنامه گفت‌وگومحور، به تمام ابعاد موضوع سواد رسانه‌ای از زوایای مختلف توجه کند. آنچه پیش رو دارید حاصل ۱۳ گفت‌وگو با اندیشمندان، اساتید و پژوهشگران سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در برنامه دنیای شیشه‌ای است که سه مسئله اصلی را مورد توجه قرار داده است:

۱. چرایی و ضرورت آشنایی با سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی؛
۲. تبیین مهارت‌های مورد توجه حوزه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی؛
۳. بررسی نقش و جایگاه حاکمیت، بخش خصوصی و مردم برای افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی.

بی‌شک موفقیت این برنامه و نقاط قوت آن مرهون حضور متعهدانه اساتید و اندیشمندانی است که وقت خود را در اختیار آن قرار داده و دعوت رادیو گفت‌وگو را لبیک گفتند.

بنای رادیو گفت‌وگو بر این است تا در سال جاری سایر گفتگوهای مورد اشاره از مجموع ۳۰ گفتگو را نیز اجرا، پیاده‌سازی و در قالب جلد دوم کتاب سواد رسانه‌ای از الف تا ی منتشر نماید.

بدون شک این محصول، نتیجه هدایت‌ها و پیگیری‌های بی‌شائبه آقایان دکتر حمید شاه‌آبادی معاون محترم صدا و دکتر رضا کوچک‌زاده تهمتن مدیر رادیو گفت‌وگو است. در این میان، هدایت محتوایی از فرایند تولید برنامه‌های یادشده بر عهده سید محمد معافی مدنی، مدیر گروه ساریب فرهنگ، دکتر معصومه اسماعیل‌نژاد تهیه‌کننده و دکتر محمدصادق افراسیابی کارشناس مجری برنامه بوده است.

تبدیل یک برنامه رادیویی به یک کتاب، کار بسیار دقیق و ظریفی است که بدین‌وسیله از آقای دکتر محمدصادق افراسیابی، پژوهشگر، مدرس دانشگاه، عضو هیئت مؤسس و دبیر شورای سیاست‌گذاری انجمن سواد رسانه‌ای ایران، عنوان مؤلف و ویراستار علمی این مجموعه که مسئولیت تدوین، تحقیق پروژه، اجرای آن را بر عهده داشته‌اند تشکر و سپاسگزاری می‌شود. همچنین لازم است از زحمات خانم رشته یوسف‌پور برای انجام هماهنگی‌های لازم با کارشناسان برای حضور در برنامه تشکر شود.

امید است انتشار این کتاب از یک‌سو بتواند نقش مهمی در افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی مخاطبان ایفا کند و از سوی دیگر منجر به بازنگری سیاست‌های افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی در سطح قوه مجریه و قوه مقننه شود.

دکتر حسن بشیر